

Toholammin kunnankirjaston toimintakertomus vuodelta 2025

Vuonna 2025 Toholammin kirjastossa käynnistyi isoja hankkeita: kirjastossa aloitettiin demokratiatyö sekä koko kunnan yhteisen lukutaitostrategian valmistelu. Lainausten määrä jatkoi tasaista kasvuaan, Sykäräisen kirjastossa otettiin käyttöön omatoimiaika ja tapahtumia järjestettiin ennätysellisen paljon.

Kirjasto on kuntalaisten tärkeä peruspalvelu

Toholammin kunnankirjaston toiminta perustuu kirjastolakiin. Laki määrittää kirjaston tehtäviksi muun muassa pääsyn tarjoamisen aineistoihin ja kulttuurisisältöihin, monipuolisen ja uudistuvan kokoelman ylläpitämisen, kirjallisuuden ja lukemisen edistämisen, tietopalvelun ja ohjauksen tarjoamisen, tilojen tarjoamisen sekä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistämisen.

Toholammin kirjaston kokoelma pyritään pitämään monipuolisena ja ajantasaisena. Asiakkaiden toiveita kuunnellaan ja erilaisia varaus- ja lainaustilastoja seurataan. Muiden Anders-kirjastojen kokoelmat ovat asiakkaiden käytössä ilmaiseksi ja kaukopalvelun kautta voi tilata maksua vastaan myös muiden yleisten ja tieteellisten kirjastojen aineistoa. Kirjaston asiakkaiden käytössä on sähköisiä aineistoja kuten e-kirjoja, e-lehtiä ja elokuvia suoratoistopalvelussa.

Lukemisen edistämistyötä tehdään Toholammin kirjastossa päämäärätietoisesti. Koulujen ja päiväkodin kanssa tehtävä yhteistyö on tiivistä, ja kirjastossa panostetaan myös aikuisasiakkaiden lukuinnon herättelyyn.

Kirjaston tilat ovat kuntalaisten aktiivisessa käytössä. Paikalliset yhdistykset voivat käyttää kirjaston monitoimitilaa maksutta erilaisiin kokouksiinsa ja tapahtumiinsa. Iltapäivisin monitoimitila on varattu lasten ja nuorten käyttöön, ja tilan käyttöaste on korkea: kirjaston monitoimitilan avainta lainattiin lasten ja nuorten käyttöön vuoden 2025 aikana yhteensä 110 kertaa. Lisäksi kirjaston monitoimitilaa käyttivät KanTo-kansalaisopiston eri kurssit, Toholammin Martat, Toholammin Reumayhdistys sekä muut paikalliset yhdistykset ja toimijat.

Tietopalvelun ja digineuvonnan osuus kirjaston asiakaspalvelutyöstä on kasvussa. Moni kuntalainen tarvitsee apua ja opastusta erilaisissa sähköisissä palveluissa asioimiseen. Kirjaston tietopalvelu palvelee opiskelijoita ja aikuisopiskelijoita, jotka tarvitsevat aineistoa myös tieteellisistä kirjastoista ja tietokannoista.

Anders-kirjastojen yhteistyö

Toholammin kirjaston kuuluu Anders-kirjastokimppaan. Anders-kirjastoihin kuuluvat lisäksi Halsuan, Kaustisen ja Lestijärven kunnankirjastot sekä Kannuksen ja Kokkolan kaupunginkirjastot. Yhteistyö kirjastojen välillä on tiivistä ja kirjastot järjestävät yhdessä esimerkiksi tapahtumia ja hanketoimintaa.

Anders-kirjastoilla on yhteinen asiakasrekisteri sekä yhteinen Anders Finna -verkkokirjasto, yhteinen varausjono sekä yhteiset käyttösäännöt. Varaukset muista kimpan kirjastoista ovat asiakkaille maksuttomia ja varausten eli seutulainojen kuljetus kirjastojen välillä tapahtuu kerran viikossa.

Osan hankinnoista Anders-kirjastot kilpailuttavat ja hankkivat yhdessä. Näitä ovat esimerkiksi kirja-aineiston kuljetuspalvelu, kirjallisuuden hankintapaikat sekä osa e-aineistoista. Yhteisten hankintojen kustannukset jaetaan tavallisesti kuntien asukasluvun mukaan.

Toholammin kunnankirjaston henkilökunta

Kaikilla Toholammin kunnankirjaston vakituisilla työntekijöillä on kirjastoammatillinen pätevyys. Vuonna 2025 Toholammin kirjastossa työskenteli kaksi kirjastovirkailijaa, informaattikko, sekä kirjastonjohtaja 50 % työajastaan. Kunnan kulttuurisihteeri työskenteli kirjastotehtävissä 20 % työajastaan. Lisäksi kirjastossa työskenteli kaksi osa-aikaista hanketyöntekijää. Toinen kirjaston virkailijoista jäi eläkkeelle virastaan vuoden 2025 loppupuolella.

Kaikki kirjaston päätoimiset työntekijät osallistuvat asiakaspalveluun sekä esimerkiksi kokoelmatyöhön, tapahtumien järjestämiseen ja kirjastoaineiston lainauskuntoon saattamiseen.

Kirjaston työntekijöillä on yhteisten tehtävien lisäksi myös omat painopistealueensa. Kirjaston eläköitynyt kirjastovirkailija toimii kirjaston luettelointiasiantuntijana, sittemmin hänen tehtäviään on jaettu muun kirjastoväen kesken. Toisen kirjastovirkailijan vastuualueena on hakeutuva kirjastotyö, kotipalvelu sekä kirjavinkkaustoiminta aikuisten ja senioreiden parissa. Kunnan kulttuurisihteeri osallistuu etenkin asiakaspalveluun, tapahtumien järjestämiseen sekä kirjastoaineiston käsittelyyn liittyviin tehtäviin.

Kirjaston informaattikon työtehtäviin kuuluu lasten- ja nuortenkirjastotyö: lasten- ja nuortenkirjallisuuden hankinta sekä kirjavinkkaus ja kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetus kirjaston tiloissa sekä kouluilla. Informaattikko osallistuu lapsille sekä nuorille suunnattujen tapahtumien suunnitteluun ja tuotantoon. Muita informaattikon vastuualueita ovat esimerkiksi KanTo-kansalaisopiston lukupiirikirjojen kierrosta huolehtiminen sekä luku-koiratoiminnasta vastaaminen.

Kirjastonjohtaja työskenteli vuonna 2025 Toholammin kirjastossa 50 % työajastaan. Kirjastonjohtajan työtehtäviin kuuluvat pääsääntöisesti kirjastoaineiston valinta- ja hankinta, hanke-, tapahtuma- ja näyttelytoiminta, kirjaston viestinnästä ja päivittäistiedottamisesta vastaaminen sekä esimies- ja hallinnolliset tehtävät. Kirjastonjohtaja osallistuu myös kirjaston asiakaspalveluun ja kokoelmatyöhön. Lestijärven kunta ostaa Toholammin kirjastosta kirjallisuuden hankintapalvelun. Puolet työajastaan kirjastonjohtaja työskentelee Toholammin kunnan viestintä- ja tiedotustehtävissä.

Omatoimikirjasto palvelee myös Sykäräisessä

Vuoden 2025 lopussa myös Sykäräisen kirjastossa otettiin käyttöön omatoimiaika. Pääkirjastossa asiakkaat ovat voineet asioida omatoimisesti päivittäin klo 7–21 jo vuoden 2020 marraskuusta lähtien ja omatoimiasiakkuuksia on Toholammin kirjastossa tällä hetkellä yli 600.

Sykäräisen kirjaston omatoimisuus toteutettiin kevyemmällä ratkaisulla siten, että kirjautumisyksikön sijasta omatoimiasiakkaille hankittiin kulkulätkiä. Lainausautomaatin Sykäräisen kirjasto sai jo aikaisemmin samana vuonna. Tällä hetkellä Sykäräisen omatoimikirjasto palvelee arkisin klo 17–21 ja viikonloppuisin klo 7–21. Sykäräisen omatoimikirjasto otettiin käyttöön lokakuun 2025 lopulla ja avajaisia juhlittiin Elämäni kirja –tapahetumalla.

Sykäräisen kirjastoon hankitaan pääasiassa lasten ja nuorten aineistoa. Aikuisasiakkaita palvelee kirjastossa säännöllisesti vaihtuva siirtokokoelma ja asiakkaita myös kannustetaan varaamaan aineistoa pääkirjastosta sekä muista Anders-kirjastoista.

Kirjaston uudet hankkeet: Sanomista Lampin malliin sekä Lukeva Lamppi

Sanomista Lampin malliin

Toholammin kirjasto haki Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta (nyk. Lupa- ja valvontavirasto Sanomista Lampin malliin –demokratiahankkeelle avustusta yhteensä 30 880 euroa ja avustusta saatiin lähes koko haettu summa, 30 000 euroa.

Demokratiahankkeen tavoitteena on vahvistaa Toholammin kirjaston roolia keskustele-
van demokratian kohtaamispaikkana. Hankkeessa ideoidaan, kehitetään ja vakiinnutetaan Toholammin kirjaston tekemää demokratiatyötä sekä edistetään aktiivista kansalaisuutta ja sananvapautta. Hankkeessa pyritään edistämään kaikenikäisten kuntalais-
ten osallisuuden kokemusta ja lisäämään avointa vuoropuhelua avoimesta päätöksenteosta.

Hanketta käynnisteltiin jo keväällä 2025, kun kirjastossa järjestettiin kuntavaalien aikana Lasten vaalit. Lisäksi kirjastossa järjestettiin yhteistyössä Lestijoki-lehden kanssa vaalipaneeli, johon osallistui panelisti jokaisesta Toholammin ehdokaspuolueesta.

Hanketyöntekijä aloitti hankkeessa syksyllä 2025. Hän oli aktiivisesti mukana Toholammin kuntastrategiakyselyn laatimisessa, ja hankkeen tapahtumia syksyllä olivat muun muassa uuden kunnanjohtajan “Meet and Greet” -ilta, kielikahvila sekä yhteinen ideointi-ilta Lukeva Lamppi –hankkeen kanssa. Hanketyöntekijä kävi myös esittelemässä hanketta ja keräämässä ideoita muun muassa valtuuston iltakoulussa, avoimessa päiväkodissa, Herman Ojalan koulun vanhempainyhdistyksen vuosikokouksessa ja nuorisovaltuustossa.

Kirjaston ulkopuolelle jalkautuminen on tärkeää kaikessa kirjastotyössä, ja hanketyöntekijä osallistui muun muassa Kannuksessa järjestetyille Hyvin voimme –messuille, Pajamäen syysmarkkinoille sekä lukion yhteiskuntaopin tunneille.

Hanke jatkuu vuoden 2026 loppuun saakka.

Lukeva Lamppi

Toholammin kunta sai Opetushallitukselta 34 500 euron avustuksen Lukeva Lamppi –lukutaitohankkeeseen. Avustusta myönnettiin kunnallisen lukutaitostrategian laatimiseen yhteensä 12 kunnalle.

Hankkeessa ovat mukana kirjaston lisäksi Toholammin koulut sekä varhaiskasvatus, ja hankkeen ohjausryhmässä on mukana edustus kaikilta kouluilta sekä varhaiskasvatuksesta.

Hankkeen tavoitteena ovat:

- Paikallisen, moniammatillisen lukutaitoverkoston luominen ja kunnallisen lukutaitostrategian laatiminen.
- Suunnitelmallinen lukutaitotyö ja siihen liittyvien haasteiden tunnistaminen.
- Perheiden, lasten ja nuorten kanssa toimivien sekä kirjastossa työskentelevien monilukutaito-osaamisen kehittäminen.
- Lukemaan innostaminen ja monipuolisen lukutaidon tukeminen.

Hanketyöntekijä aloitti hankkeessa keväällä 2025 ja hän on toteuttanut vuoden aikana useita tapahtumia, osan yhdessä demokratiahankkeen kanssa. Hanketyöntekijä on jalkautunut aktiivisesti kouluille sekä varhaiskasvatukseen, ja hän on huomionnut myös aikuisväestön yhtenä lukutaitostrategian toimenpiteiden kohteena. Hanketyöntekijä on jo toteuttanut useita lukutaitostrategiaan kirjattuja toimenpiteitä sekä luonut useita hyviä toimintamalleja kirjaston sekä koulujen ja varhaiskasvatuksen välisen yhteistyön edistämiseksi.

Vuonna 2025 päättyneitä hankkeita: Lukeva Lestijokilaakso ja Lestijoen Digilaakso

Lukeva Lestijokilaakso

Vuonna 2024 alkanut ja vuoden 2025 lopussa päättynyt Lukeva Lestijokilaakso sai avustusta Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolta (nyk. Lupa- ja valvontavirasto) yhteensä 14 000. Hanke oli Kannuksen kirjaston kanssa yhteinen ja hankkeen hallinnoijana toimi Toholammin kirjasto.

Hankkeen tavoitteena oli edistää nuorten aikuisten sekä aikuisten lukuharrastusta, esitellä lukemisen eri tapoja, järjestää erilaisia kiinnostavia kirjailijavierailuja sekä tapahtumia ja jalkautua myös kirjastojen ulkopuolelle.

Hanke toi näkyvyyttä kirjastoille sekä kirjastojen tekemälle lukemaan innostamisen työlle. Hanke huomioitiin hyvin paikallisissa medioissa ja kirjailijavieraista tehtiin haastatteluja paikallislehtiin. Myös kirjaston tapahtumatoiminta vilkastui entisestään, ja tämä huomattiin. Kiitosta tuli niin asiakkailta kuin kirjaston ei-käyttäjiltäkin. Jalkautuva toiminta - Tarinatauko-retki sekä kirjavinkkaukset - toivat kirjaston toimintaa tunnetuksi kirjastojen seinien ulkopuolella. Hankkeessa järjestettiin yhteensä 30 tapahtumaa, joista noin puolet Toholammilla.

Lestijoen Digilaakso

Kannuksen kaupunginkirjaston hallinnoima ja vuonna 2024 käynnistynyt Lestijoen Digilaakso –hanke sai avustusta 21 000 euroa. Hankkeen avulla pyrittiin kehittämään Kannuksen ja Toholammin kirjastoja oppimisympäristöinä sekä digituen antajina ja yhteiskunnallisina toimijoina. Hankkeessa aloitti hanketyöntekijä Digi-Markku, jonka tarjoama digineuvontapalvelua hyödynsi vuonna 2025 moni lamppilainen.

Syksyllä 2025 järjestettiin sekä Toholammin että Kannuksen kirjastoissa myös erilaisia digilukutaitoon liittyviä tapahtumia. Toholammilla järjestettiin kaksi Jorma Ronkaisen luentoa sekä kännykkäkieltopaneelikeskustelu.

Kirjaston tapahtumia ja näyttelyitä vuodelta 2025

Toholammin kirjaston kaikki yleisötilaisuudet ovat avoimia ja maksuttomia. Tapahtumien painopiste on kirjallisuudessa ja lukemisharrastuksen edistämisessä. Lisäksi kirjastossa järjestetään yleishyödyllisiä, ei-kaupallisia tapahtumia.

Vuoden 2025 kirjailijavieraat (Lukeva Lestijokilaakso -hankkeen toteuttamia)

22.1. Jukka-Pekka Palviainen

29.4. Maxim Fedorov

13.5. Maija Kajanto

19.8. Pirkko Määttä

10.9. Markus Ahokangas

24.9. Anni Kytömäki

14.10. Maarit tastula

2.12. Outi Airola

Muuta toimintaa ja tapahtumia

Lukukoiratoiminta

Lukukoiratoiminnan tavoitteena on luoda onnistunut lukukokemus lapselle ja edistää lukemisharrastusta. Koiran läsnäolo rentouttaa ja vähentää ääneen lukemiseen liittyvää jännitystä. Koira ei koskaan arvostele, takerru virheisiin tai keskeytä, vaan lukijalla on rauha harjoitella lukemista omaan tahtiinsa.

Lukuhetkeen osallistuvat lukija, koira sekä koiran ohjaaja. Lukukoiratoimintaa vapaaehtoistyönä tekevä ohjaaja valvoo lukuhetkeä sivusta, mutta ei muuten puutu lukuhetken kulkuun.

Ikääntyvien yliopiston etäluennot

Toholammin kirjastossa otettiin vuonna 2023 kokeiluun Jyväskylän kesäyliopiston tuottamat Ikääntyvien yliopiston etäluennot. Luennot saivat hyvän vastaanoton, ja nykyisin etäluennot olivat jo kirjaston säännöllistä, noin kerran kuussa tapahtuvaa toimintaa.

Kotipalvelu

Kirjaston kotipalvelu on tarkoitettu niille kirjaston asiakkaille, jotka eivät pysty korkean iän, sairauden tai muun syyn takia asioimaan itse kirjastossa. Kirjaston kotipalvelusta vastaava virkailija käy asiakkaan kotona noin kerran kuussa viemässä asiakkaan toivomaa aineistoa ja hakemassa edelliset lainat. Tällä hetkellä kotipalveluasiakkaita on yhteensä kuusi.

Satutuokiot ovat perinteistä ja vakiintunutta lastenkirjastotoimintaa. Satutuokioita pitää sekä Toholammin kirjaston henkilökunta että toisinaan myös vierailevat sadunlukijat. Satutuokioita pidetään sekä pääkirjastossa että Sykäräisen kirjastossa. Satutuokoiden osallistujamäärä on ollut jo useana vuonna alhainen, ja siksi satutuokioiden sisältöön sekä jalkauttamiseen kirjaston ulkopuolelle tullaan jatkossa panostamaan enemmän.

KanTo -kansalaisopiston lukupiiri kokoontui perinteiseen tapaan Toholammin kirjaston tiloissa. Kirjasto osallistuu lukupiirin järjestämiseen huolehtimalla riittävän määrän lukupiirikirjoja kurssilaisille.

Toholammin Martat kokoontuivat säännöllisesti kirjaston tiloissa kirjaston ja Marttojen yhteisissä käsityöilloissa.

Kirjaston näyttelyt vuonna 2025

Helmikuu – varhaiskasvatuksen laatima Maria Kuutin kirjoihin perustuva näyttely

Maaliskuu – varhaiskasvatuksen kanssa yhteistyössä toteutettu Pikku Toholampi -näyttely

Huhtikuu – KanTo-kansalaisopiston kevätinäyttely

Toukokuu – Taito käsityökoulun Lähellä ja kaukana -näyttely

Kesäkuu - Dekadi – Tytti Lätin kuvituksia ja Jukka-Pekka Lätin luontokuvia

Heinäkuu - Siirtymiä - Sanna Kaattarin valokuvanäyttely

Lokakuu - Mistä päin nyt tuulee? Kuvia ja sanoja pienistä ja suurista tunteista. Satu Savinaisen (sanat) ja Anne Säilynojan (kuvat) yhteisnäyttely

Marraskuu – Regina – katseissa, puheissa. Pornaisten kirjaston tuottama valokuvanäyttely.

Tilastotietoa vuodelta 2025

Seuraavilta sivuilta löytyvistä taulukoista voi tarkastella kirjastonkäytön ja aineistojen tilastotietoja vuosilta 2022–2025. Kaikkein kattavin tilastotieto Suomen yleisistä kirjastoista löytyy sivustolta <https://tilastot.kirjastot.fi/>. Sivustolla voi esimerkiksi vertailla Toholammin kirjaston lukua valtakunnallisesti tai maakunnan tasolla.

Lainausmäärät ovat jatkaneet Toholammin kirjastossa tasaista kasvuaan. Vuonna 2025 kokonaislainaus Toholammin kirjastossa oli 19,24 lainaa asukasta kohden. Vuonna 2024 vastaava luku oli 18,25.

Vuonna 2025 kirjastokäyntejä oli Toholammilla 8,48 asukasta kohden. Luku on hieman edellisvuotta pienempi: vuonna 2024 kirjastokäyntejä oli 8,73 asukasta kohden. Yhtenä syynä hienoiseen laskuun on se, että omatoimiaikana asiointi on kasvanut tasaisesti. Omatoimikävijöistä tilastoidaan kirjastokortilla sisään kirjautuneet ja usein esimerkiksi lapsiperheet kirjautuvat kirjastoon yhdellä kirjastokortilla, jolloin tilastoinnin ulkopuolelle jää useita kävijöitä.

Tilastotietoa Toholammin kirjastosta

Kirjaston käyttö	2022	2023	2024	2025
Kirjastokäynnit				
Vuodessa yhteensä	26 890	29 056	24 878	23 470
Käynnit / Asukas	9,15	9,66	8,73	8,48
Verkkokäynnit	10 782	13 662	14 559	14 581
Lainaus				
Kokonaislainaus	47 714	51 334	51 997	53 845
Lainat/asukas	16,24	17,68	18,25	19,24
Lainaajia % asukkaista	35,94	38,79	38,72	38,19

e-lehtien käyttökerrat*	3 322	10 421	9 069	5 052
e-kirjojen käyttökerrat*	322	319	353	396
Kirjaston tapahtumat	37	41	48	57
Tapahtumiin osallistujat	478	552	588	752
Kirjaston näytteilyt	3	6	11	8

*Toholammin laskennallinen osuus koko kimpan luvuista

Käyttäjäkoulutukset	2022	2023	2024	2025
Monipuoliset lukutaidot (kirjavinkkaus ym.)	17	12	19	14
Tiedonhaku, digitaaliset jne.	14	10	10	8
Käyttäjäkoulutusten osallistujamäärät yht.	653	493	451	333

Kirjaston aineisto	2022	2023	2024	2025
Kokoelma yht.	34 600	34 652	34 874	35 088
Kirjat	30 037	30 175	30 346	30 537
Elokuvat	1 561	1 538	1 562	1 687
Nuotit	1002	958	977	997
<i>Lehdet</i>	2022	2023	2024	2025
Sanomalehdet	11	10	9	9
Aikakauslehdet	59	55	52	49
<i>Hankinnat</i> yht.	1 785	1 654	1 379	1 604
Kirjahankinnat	1615	1576	1 255	1 422
<i>Poistot</i>	2 030	1 062	1157	1 390

